

Gică MANOLE

Istoria satului Tătărășeni

SUMAR

INTRODUCERE	7
I. 11 iulie 1605: Tătărășeni apare în istoria scrisă	9
II. Textele documentelor din 11 iulie 1605	14
III. Hotarnica satului Balași de la 1546	17
IV. Textul hotarnicii satului Balași de la 1546	17
V. Rezumatul documentelor de la 5 ianuarie 1622	18
VI. Textele documentelor din 5 ianuarie 1622	19
VII. Satul Tătărășeni în Cronica lui Ion Neculce	21
VIII. Rezumatul documentului din 25 septembrie 1705	25
IX. Textul documentului din 25 septembrie 1705	26
X. Rezumatul documentului de la 1 octombrie 1705	27
XI. Textul documentului din 1 octombrie 1705	30
XII. Rezumatul documentului de la Antioh Cantemir din 26 aprilie 1706	31
XIII. Documentul de la Antioh Cantemir (26 aprilie 1706)	33
XIV. Rezumatul documentului de la Antioh Cantemir din 26 iunie 1706	34
XV. Textul documentului de la Antioh Cantemir (26 iunie 1706)	35
XVI. Rezumatul documentului de la Antioh Cantemir (20 decembrie 1706)	35
XVII. Textul documentului din 20 decembrie 1706, de la Antioh Cantemir	36
XVIII. Rezumatul actului de vânzare-cumpărare din 30 aprilie 1708 prin care Dumitrașcu Drăgușescul vinde marelui boier Ilie Catargiu satul Tătărășeni	37
XIX. Textul documentului din 30 aprilie 1708	38
XX. Rezumatul documentului de la Dimitrie Cantemir (1710-1711) din 28 aprilie 1711 prin care întărește lui Ilie Catargiu, vistiernicul, proprietatea asupra satului Tătărășeni	40
XXI. Textul documentului din 28 aprilie 1711	40
XXII. Rezumatul documentului de la Mihai Racoviță (20 iunie 1724) prin care căpitanul Ștefan Guranda primește dreptul de a dijmui „o parte” din moșia satului Tătărășeni	43
XXIII. Textul documentului din 20 iunie 1724	43
XXIV. Rezumatul documentului de la Constantin Neculai Mavrocordat din 2 februarie 1743	44
XXV. Textul documentului de la 2 februarie 1743	44
XXVI. Scurtă întâmpinare a lui Filip Catargiu către domnul Țării, Constantin Mavrocordat (22 iunie 1743). Rezumat	46

XXVII. Textul documentului de la 22 iunie 1743	46
XXVIII. Rezumatul documentului de la Matei Ghica din 22 martie 1754	47
XXIX. Textul documentului de la 22 martie 1754	47
XXX. Rezumatul documentului de la Constantin Racoviță din 12 iunie 1756	48
XXXI. Textul documentului de la 12 iunie 1756	49
XXXII. Rezumatul documentului de la Grigore Ioan Calimah din 22 aprilie 1768, privind neînțelegerile dintre văduva lui Filip Catargiul, Catrina și răzeșii satului Tătărășeni	51
XXXIII. Textul documentului de la 22 aprilie 1768.....	52
XXXIV. Rezumat al documentului de la Grigore Alecsandru Ghica, din 28 mai 1776	53
XXXV. Textul documentului din 28 mai 1776	55
XXXVI. Rezumatul documentului din 3 noiembrie 1780, cu privire la „pricina de giudecată” între mănăstirea Putna și Ilie Catargiul, biv hatman, „pentru satul Tătărășenii ce iaste pe apa Bașeului la ținutul Dorohoiului”	58
XXXVII. Textul documentului din 3 noiembrie 1780	59
XXXVIII. Rezumatul documentului din 15 martie 1781 de la Constantin Moruz având ca obiect plângerea egumenului mănăstirii Sf. Onofrei pentru satul Tătărășeni „ce iaste pe apa Bașăului, la ținutul Dorohoiului”	65
XXXIX. Textul documentului din 15 martie 1781.....	68
XL. Hotarnică executată de Iordachi Canano (medelnicer), din 1 noiembrie 1781, la porunca domnului Țării, Constantin Moruz, prin care se stabilesc hotarele dintre satele Balinți, Știubieni și Tătărășenii lui Ilie Catargiul. Primele două sate erau în stăpânirea mănăstirilor Voroneț și Humor. Rezumatul documentului	77
XLI. Textul Hotarnicei din 1 noiembrie 1781	80
XLII. Rezumatul actului de vânzare-cumpărare din 30 noiembrie 1792 prin care Iordachi Ramandan căminar vinde satul Tătărășeni lui Costachi Ghica, hatman	92
XLIII. Textul documentului din 30 noiembrie 1792	93
XLIV. Rezumatul documentului din 27 mai 1793, de la Mihail Suțu, prin care poruncește marilor boieri Vasile Neculce, ban ispravnic în ținutul Dorohoiului și lui Iordache Canano, biv vel ban, să cerceteze plângerea lui Costachi Ghica, care a pătimit „multă supărarea și nedreptate” din partea moșiei Știubienii „ce este a mănăstirii Putnii”	94
XLV. Textul documentului din 27 mai 1793.....	97
XLVI. Rezumatul documentului din 15 februarie 1806 prin care proprietarul satului Tătărășeni, logofătul Costachi Ghica se înțelege cu proprietarul satului Știubeni, vistirnicul Iordachi Roset în privința hotarelor celor două moșii	98

XLVII. Textul documentului din 15 februarie 1806	99
XLVIII. Rezumatul documentului din 20 iunie 1806 prin care postelnicul Matei Costachi îl înștiințează pe domnul țării, Alexandru Moruz că a hotărnicit moșiile Tătărășeni, Mileanca și Știubieni la cererea lui Costachi Ghica către același domn	101
XLIX. Textul hotarniceii din 20 iunie 1806	102
L. Rezumatul documentului de la Alexandru Moruz, din 6 decembrie 1792, prin care domnul Țării Moldovei, întărește „prin acestu al nostru domnesc hrisov” moșia satului Tătărășeni hatmanului Costachi Ghica	106
LI. Textul documentului din 6 decembrie 1792	107
LII. Rezumatul documentului din 3 iunie 1820 de la Mihai Suțu (1812-1820) prin care vornicul Iordachi Ghica solicită domnului țării să scoată de vânzare prin procedura de „sultan mezat” moșia satului Tătărășeni	108
LIII. Textul documentului din 3 iunie 1820	109
LIV. Rezumatul documentului de la Mihai Suțu (fără dată de zi și de an), prin care poruncește ispravnicilor din ținutul Dorohoiului să înștiințeze în tot ținutul că moșia satului Tătărășeni a fost scoasă la vânzare	110
LV. Textul documentului	110
LVI. Rezumatul documentului din 10 iunie 1820 de la Alecu Canta, vornic de apozi, prin care poruncește lui Telal bașa Constandin să facă strigare pe toate ulițele Iașului, în Divan, cu privire la scoaterea la vânzare a satului Tătărășeni	111
LVII. Textul documentului din 10 iunie 1820	112
LVIII. Rezumatul documentului din 10 iunie 1820 emis de isprăvnicia ținutului Dorohoi „către același de Coșula” prin care anunță pe cei interesați din ținut că vornicul Iordachi Ghica a scos la vânzare prin „mezat” moșia Tătărășeni	113
LIX. Textul documentului din 10 iunie 1820	114
LX. Rezumatul documentului din 10 iunie 1820 emis de isprăvnicia Dorohoiului „cătră același Barhomete” prin care înștiințează pe cei interesați că vornicul Iordachi Ghica a scos la vânzare moșia satului Tătărășeni	115
LXI. Textul documentului din 10 iunie 1820	115
LXII. Rezumatul adresei lui Gh. Clinoc	116
LXIII. Adresa lui Gh. Clinoc	116
LXIV. Rezumatul documentului de la vornicul Iordachi Ghica, din 16 noiembrie 1820, prin care confirmă că moșia satului Tătărășeni a vândut-o Smarandei Roset, soția lui Gheorghe Caragea	117
LXV. Textul documentului din 16 noiembrie 1820	118
LXVI. Rezumatul documentului de la Mihail Suțu, din 18 noiembrie 1820, prin care domnul întărește stăpânirea Smarandei Roset asupra moșiei și satului Tătărășeni	119

LXVII. Textul documentului din 18 noiembrie 1820.....	120
LXVIII. Satul Tătărășeni în Catagrafia de la 1774.....	123
LXIX. Catagrafia cu locuitorii satului Tătărășeni la 1774.....	124
LXX. Condicta liuzilor de la 1803, satul Tătărășeni din ținutul Dorohoiului, ocolul Bașeului este arătat a fi a logofătului Costache Ghica, așa după cum știm din unul dintre documentele menționate anterior	128
LXXI. Condicta Vistieriei Moldovei 1816	128
LXXII. Satul Tătărășeni în Catagrafia de la 1820	129
LXXIII. Catagrafia de la 1820.....	130
LXXIV. Satul Tătărășeni în Catagrafia de la 1832.....	134
LXXV. Satul Tătărășeni în Catagrafia de la 1838	142
LXXVI. Textul Catagrafiei de la 1838.....	144
LXXVII. Catagrafia satului Tătărășeni de la 1845	148
LXXVIII. Tătărășeni: 1845-1848. Dosarul unei crime.....	160
LXXIX. Documentele dosarului <i>Crimei de la Tătărășeni</i> : 1845-1848	167
LXXX. Elena Sturdza se judecă cu prințul M. Obolenschi	179
LXXXI. Rezumatul actelor cazului Elena Sturza – M. Obolenschi.....	181
LXXXII. Acareturile moșiei Tătărășeni la 1862.....	182
LXXXIII. Biserica satului Tătărășeni	185
LXXXIV. Preoții satului Tătărășeni, în Istorie	198
LXXXV. Școala din Tătărășeni.....	202
LXXXVII. 27 noiembrie 1936: Învățătoarea Maria Axinte este inspectată pentru obținerea gradului II didactic.....	214
LXXXVIII. Școala Tătărășeni clasa a III-a, 1930-1931 (generația tatălui meu)	216
LXXXIX. 31 mai 1914: Nicu Rosetti donează teren pentru școala Tătărășeni	219
XC. Satul Havârna. Scurt istoric	222
XCI. Satul Balinți. Scurt istoric.....	227
XCII. Satul Gârbeni. Scurt istoric	231
XCIII. Niculcea.....	232
XCIV. Galbeni	233
XCV. Tătărășeni pe Wikipedia	234
XCVI. Pământul satului. Denumiri	234
XCVII. Iazul	235
XCVIII. Curtea lui Nicu Rosetti.....	236
XCIX. Fii ai satului (1950-2017)	241
C. Eroii satului în cele două războaie mondiale.....	257
CI. Generația 1953.....	259
CII. Atelierul de Lemnărie.....	265
CIII. Morile satului	267
CIV. Colhozul din Tătărășeni (C.A.P.-ul) (1962-1990)	270
CV. Învățătorul meu, Gheorghe Zaharia.....	278

CVI. Locuitori ai satului Tătărașeni în pomelnicul Sihăstriei Putnei - 1783	282
ANEXĂ	289
Contribuții documentare privind istoria Mănăstirii Putna: Disputa în jurul moșiei Tătărașeni	291
ALBUM FOTO	301
BIBLIOGRAFIE	333

I.

11 iulie 1605: Tătărășeni apare în istoria scrisă

Numele satului Tătărășeni este în directă legătură cu secolul stăpânirii tătare (1242-1350). Pe valea Bașeului, tătarii au crescut mari herghelii de cai, la fel cum au făcut și moldovenii sute de ani. Este foarte posibil, însă, ca în evul mediu pe locul satului Tătărășeni să se fi desfășurat lupte între oștile Moldovei și cele tătarești. De asemenea, numele satului Tătărășeni poate să provină sau să derive de la faptul că pe acest loc au fost așezați, ca sclavi, *sălașe de tătari*. Denumiri oarecum identice s-au păstrat pe locul fostului stat medieval Moldova: Tătăreni, Tătăruși, Tătărași, Tărășeni, Tătărășeni.

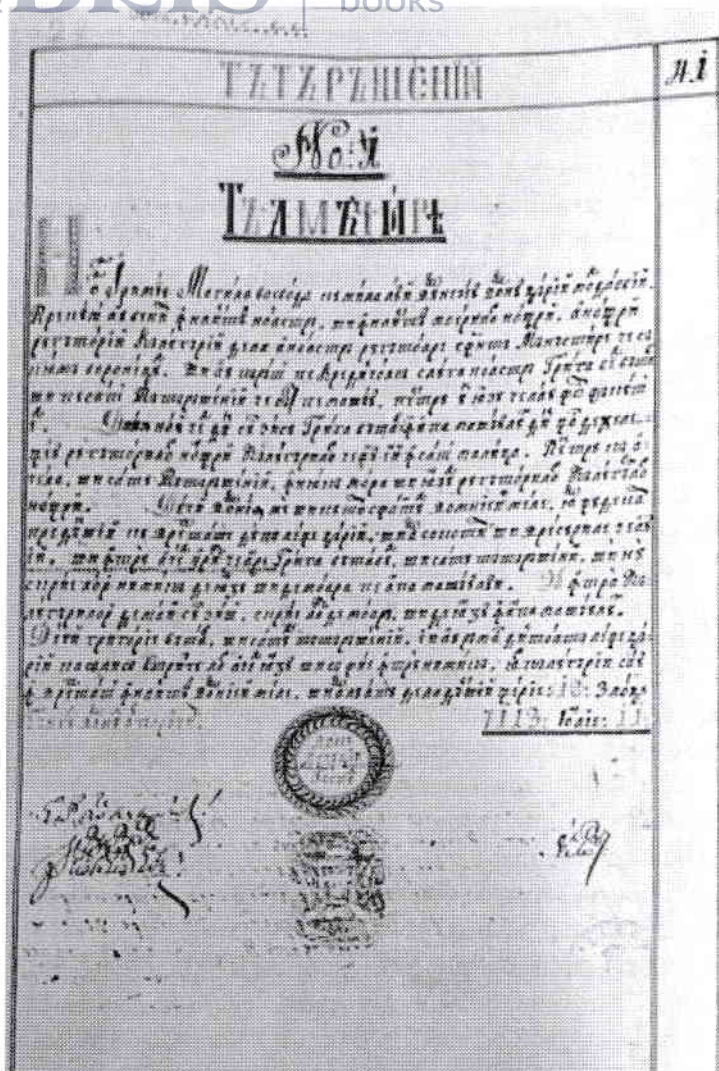
Documentul din 11 iulie 1605 este cel mai vechi care s-a păstrat despre satul Tătărășeni. Desigur, înaintea acestuia au fost alte documente, dar acestea s-au pierdut. În documentul de față se face trimitere directă la un alt uric, mai vechi, cu care „Griga vel vătav” și „satul Tătărășenii” s-au prezentat la judecătura, la Suceava, în fața domnului Țării Moldovei, Ieremia Movilă.

Satul Balinți din comuna Havârna, județul Botoșani, este atestat documentar primul dintre satele comunei. Faptul nu înseamnă că este mai vechi decât satele Havârna și Tătărășeni. Balințiul a avut șansa ca documentul care îl menționează pentru întâia oară să se fi păstrat.

Așadar, satul Balinți este menționat întâia oară într-un document emis de fiul lui Alexandru cel Bun (1399-1432), Ștefan al II-lea (1433-1435), la data de 24 aprilie 1434¹. Astfel, prin acest act Ștefan al II-lea dăruiește lui Iuga „acest adevărat popă al nostru” care a slujit, spunea voievodul, „... sfânt răposatului părintelui nostru cu dreaptă și credincioasă slujbă”². Desigur, popa din satul Balinți de la 1434 îl slujise cu vrednicie și pe tatăl lui Ștefan II, Alexandru cel Bun, fapt ce ne îngăduie să susținem că satul Balinți exista de la începutul domniei acestuia, dacă nu încă din secolul XIV.

¹ Gheorghe Gh. Covatariu, Alexandru B. Abdulbaki, *Istoria așezărilor omenești din ținutul Dorohoi, județul Botoșani*, vol. II, Editura Kolos, Iași, 2012, p. 164.

² *Ibidem*, pp. 164-165.

Documentul din 11 iulie 1605,
 în care este menționat întâia oară
 satul Tătărașeni în istoria scrisă

Preotul Iuga l-a slujit cu aceeași fidelitate și pe fiul lui Alexandru cel Bun, Ștefan II, drept pentru care acesta îi dăruiește „un loc în pustie pe Bașeu, în jos de digurile (zăgazul) lui Baliță”³.

³ *Ibidem*, p. 165. Vezi și Mihail Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I, Iași, 1931, pp. 382-385.

De la acest Baliță vine și numele satului Balinți. După Balinți, al doilea sat al comunei care apare în istoria scrisă este Havîrna, atestat documentar întâia oară la 8 octombrie 1520 într-un act emis de nepotul lui Ștefan cel Mare, Ștefăniță cel Viteaz (1517-1527).

Documentele satului Tătărășeni sunt copii făcute după actele originale, copii trecute într-o condică anume la începutul secolului XIX. Se găsesc la Arhivele Statului Iași, de unde le-am fotocopiat.

Primul document istoric care s-a păstrat și care menționează satul Tătărășeni datează din 11 iulie 1605 din timpul domniei lui Ieremia Movilă (1595-1600; 1600-1606). Domnia lui Ieremia Movilă a fost întreruptă, după cum bine se cunoaște, de domnia lui Mihai Viteazul, primul unificator al Țărilor Române. Desigur, documentul din 11 iulie 1605⁴ nu este primul act în care Tătărășeni este menționat, el fiind precedat de altele care nu s-au păstrat, după cum reiese explicit din chiar textul documentului de la 11 iulie 1605.

Dacă satul Tătărășeni apare mai târziu în documente decât satele Balinți și Havîrna, faptul nu înseamnă că ar fi mai puțin vechi decât acestea. Toate satele de pe valea Bașeului, din vecinătatea Tătărășeniului – Balinți, Havîrna, Concești, Hudești, Alba, Vatra, Știubieni – sunt foarte vechi, datând cu mult înainte de întemeierea Țării Moldovei (1347). Nu am nicio îndoială că aceste așezări datează din secolele X-XII e.n. Apariția lor în istoria scrisă nu înseamnă și data când ele au fost întemeiate.

Data de 11 iulie 1605, așadar, nu este data când satul Tătărășeni a fost întemeiat, ci reprezintă primul document scris păstrat în care este menționat.

Documentele satului Tătărășeni, aflate în copii la Arhivele Statului Iași, le voi reda în traducere cât și în facsimil în paginile acestei cărți.

Documentul din 11 iulie 1605, din vremea celei de-a doua domnii a lui Ieremia Movilă, este un act de judecată făcută la Suceava, având ca părți călugării mănăstirii Voroneț, ce aveau în stăpânire satul Balinți, și „pe credincioasă sluga noastră Griga vel Vătav și pe sat Tătărășeni”⁵.

⁴ ANI, *Documente*, LXXI s/22.

⁵ *Ibidem*.

Ieremia Movilă ne înștiințează cum că „au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri”⁶ călugării de la mănăstirea Voroneț pârându-l pe Griga Vătav cât și pe satul Tătărășeni „ce sânt pe Bașău”⁷ „pentru un iaz ce l-au făcut el din nou”⁸ pe apa Bașeului „din gios de heleșteu rugătorilor noștri călugărilor ce au ei în sat Balința”⁹. Iazul Vătavului Griga cât și al satului Tătărășeni, aflat „din gios” de heleșteul călugărilor ce stăpâneau Balinții, „îneacă moara și iazul rugătorilor călugărilor noștri”¹⁰.

Ajuns aici să constatăm două fapte. Prima constatare, iazul de pe Bașeu, vătavul Griga îl stăpânea împreună cu locuitorii satului Tătărășeni, după cum reiese limpede din uric, de vreme ce călugării de la Voroneț au reclamat domnului țării și pe Griga Vătav, dar și satul Tătărășeni.

A doua observație este de maximă importanță; din document reiese faptul că, la 1605, satul Tătărășeni era „din gios” de satul Balinți, adică în aval de acesta. Prima vatră a satului Tătărășeni, așadar, s-a aflat pe locul actualului sat Niculcea. De la întemeierea sa, vatra satului Tătărășeni, timp de câteva sute de ani, a fost pe locul actualului sat Niculcea. Așa se explică faptul că iazul satului și al lui Griga Vătav „îneacă” moara și iazul călugărilor de la Voroneț ce stăpâneau la acea vreme satul Balinți. Pe la 1645, în vremea domniei lui Vasile Lupu (1634-1653), vechea vatră a satului Tătărășeni a fost abandonată de locuitorii săi, care s-au mutat pe actualul amplasament al satului, la 5 km în amonte pe Bașeu.

Revenind la judecata lui Ieremia Movilă, subliniem că documentul din 11 iulie 1605 precizează că „domnia me și cu tot sfatul domniei mele”¹¹ au efectuat o judecată „cu dreptate după legile țării”¹². Domnul țării și sfatul său au cercetat documentele aduse de cele două părți sau „dresurile cele au ei”¹³.

Judecătorii au constatat că în uricul ce-l aveau vătavul Griga și satul Tătărășeni „nu scrie lor nimic de iazu și de moara

⁶ *Ibidem.*

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem.*

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ *Ibidem.*

¹¹ *Ibidem.*

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem.*

pe apa Bașăului”¹⁴. Documentul călugărilor ce stăpâneau satul Balinți cuprindea cum că aceștia au „loc de moară și de iazu în apa Bașăului”¹⁵.

În baza actelor prezentate la judecata domnească, Ieremia Movilă și sfatul lui domnesc au dat o sentință favorabilă călugărilor: Griga Vătav și satul Tătărășeni „au rămas de toată lege țării”¹⁶, stricându-le lor iazul ca „să fie întru nimică, iar călugării s-au îndreptat înaintea domniei mele”. Uricul din 11 iulie 1605 se încheie cu „Sângur domnul a poruncit”, data și anul, adăugându-se pecetea domnească. Actul a fost transcris/copiat în condica de documente de către Constantin Leondari, sulger la începutul secolului XIX. De asemenea, tot la sfârșitul documentului, suntem înștiințați că domnul țării a luat de la călugării mănăstirii Voroneț „ferie 12 zloți”¹⁷.

În legătură cu Griga Vătav de Tătărășeni, notez faptul că amintirea acestui strămoș al satului se păstrează în locul numit „Fântâna Vătavului”, o fântână ce există încă pe drumul ce duce spre moșia satului și spre satul Niculcea, la circa 1 km-est de actualul sat, foarte aproape de tarlăua *Lungul Vântului*.

În legătură cu cei 12 zloți luați de Ieremia Movilă drept „ferie...” – bani ce au fost plătiți de partea câștigătoare, adică de călugării mănăstirii Voroneț. FERIA se constituia într-un obicei specific Țării Moldovei, și consta în răsplătirea celui ce efectuase actul de judecată. De obicei, feria avea o valoare de 12 zloți, „cifră obișnuită”¹⁸, bani ce se depuneau imediat ce sentința era dată în visteria domnească. În cazul documentului din 11 iulie 1605, faptul că la sfârșitul actului e trecut că „am luat de la dânsii ferie 12 zloți”¹⁹, înseamnă că înainte de redactarea hotărârii domnești banii de ferie fuseseră deja plătiți.

Dacă cealaltă parte implicată în proces, aceea care a pierdut procesul, era nemulțumită de sentință, ca să redeschidă procesul, trebuia să plătească valoarea bănească a feriei.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Instituții feudale din Țările Române, Dicționar*, coordonatori: Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1988, p. 194.

¹⁹ ANI, *Documente*, LXXI s/22.

Documentul nr. 2, reprodus în traducere și facsimil, conține aproximativ același conținut, purtând denumirea „Suret di pi un ispisoc sârbesc Irimie Moghilă Vodă din velet 7113 (1605) iulie 11. Copistul, Evloghie Dascălu, notează cu privire la „acest suret de satul Balința pe Bașău și pentru un iaz și hălășteu”²⁰. La vremea lui Evloghie, sfârșitul secolului XVIII, „satul Balinți cu hotar s-au scos de uricile mănăstirii Voronețul”²¹.

II.

Textele documentelor din 11 iulie 1605

Documentul nr. 1 (No. 1 în condică)

Tălmăcire

Io Irimie Moghila voevoda, cu mila lui Dumnezeu domnu Țării Moldovvii. Precum au venit înaintea noastră și înaintea boierilor noștri a noștri rugători călugări de la a noastră rugătoare Sf(ă)ntă Mănăstire ce să cheamă Voronețul. Și au pârât pe credincioasa sluga noastră Griga vel vătav și pe sat Tătărășenii ce sânt pe Bașău pentru un iaz ce l-au fost făcut el. Dinu nou cel din sus zisa Griga vătav în apa Bașăului din gios de eleșteu rugătorilor noștri călugărilor ce au ei în sat Balința. Pentru ă acela și satu Tătărășanii înneacă m(o)ara și iazul rugătorilor călugărilor noștri.

Deci domnia me și cu tot sfatul domniei mele i-am giudecat pre dânșii cu dreptate după lege țării și am socotit și dresurile ce au ei și întru acel uric ce are Griga vătavul și satu Tătărășenii și nu scrie lor nimică de iazu și de moara de pe apa Bașăului. Iar într-a călugărilor de mai sus ziși scrie loc de moară și de iazu în apa Bașăului.

Deci Grigorie vătav și satul Tătărășenii, ei au rămas din toată lege țării ca săli să strice lor acel iazu și să fie întru nimică, iar călugării s-au îndreptat înaintea domniei mele.

Și am luat de la dânșii ferie 12 zloți.

Sângur domnul au poruncit.

²⁰ *Ibidem.*

²¹ *Ibidem.*

7113 (1605) iulie 11
Locu peceții gospod.
S-au posleduit
..... sulger
Vel log(o)f(ăt)

ANI, *Documente*, LXXI s/22

Documentul nr. 2

Suret di pi un ispisoc sârbescu Irimie Moghila vod(ă) din velet 7113 iuli(e) 11.

Precum au vinit înainti noastră și înainte boierilor noștri a noștri rugători călugări și a noastră rugătoare sfântă Mănăstire ce să cheamă Voronețul și au pârât pe credincioasă sluga noastră Griga vel văt(av) și pi sat Tătărășenii ci sântu pi Bașeu pentru un iazu ci l-au fost făcut elu din nou cil din susu zisu Griga văt(av) în apa Bașeului din gios di hălăștiul rugătorilor noștri călugărilor ci au ii în sat Balinții pentru că acela și sat Tătărășeni înneacă m(o)ara și iazul rugătorilor călugărilor noștri.

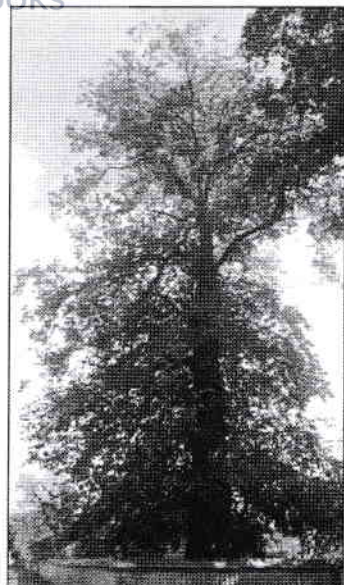
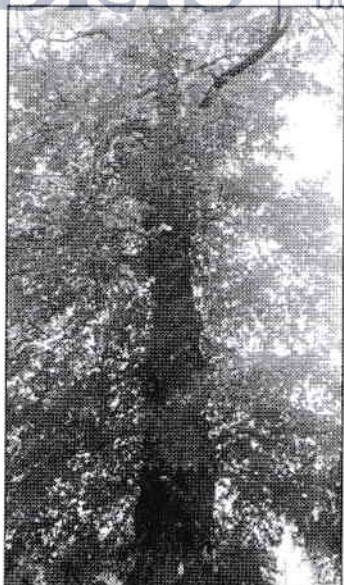
Deci domnie me și cu tot sfat(ul) domnii mele i-am giudicat pri dânșii cu dreptati după legi țării și am socotit așa: drisurile ci au ii și întru acel uricu ci ari Griga vătav și sat Tătărășeni și nu scrii lor nimică di iazu și di moară pe apa Bașăului, iar într-a călugărilor de mai susu zâși scrii loc di moară și di iazu în apa Bașăului.

Deci Grigorii văt(av) și sat Tătărășenii au rămas din toată legi țării, iar călugării s-au îndreptat înainte domnii meli.

Și am luat di la dânșii ferie 12 zloți.

Acest suret de satul Balința pe Bașău și pentru un iaz și hălășteu. Însă satul cu hotar s-au scos de uricile mănăstirii Voronețul.

17 Evloghie Dascalu.

Stejarul secular din Tătărașeni,
monument istoric (peste 400 de ani)

Hotarnica satului Balinți de la 1546

În condica cu copiile documentelor satului Tătărașeni, am găsit și o hotarnică a satului Balinți din vremea domniei lui Petru Rareș (1546).

Actul precizează că este vorba de „numai sâmnili”²² moșiei satului Balinți „sat anumi pi Bașeu cu moară și cu hălășteu în Bașeu”²³, sat care la acea vreme era al mănăstirii Voronețului.

Uricul e informează că hotarul satului Balinți începe „dintru ostrovu, drept la Solonețu, iar di la Soloneț la o piatră dicit (de aici – n.ns.) drept la o movilă, iar de la movilă până la drumul vechiu, pâră la un stâlpu di către Stăuceni”²⁴ pentru ca de aici să meargă „la piscul unde cade scursura Voroncăi, iar di acolo pâră undi cadî Voronca în Bașeu”²⁵.

Pe celelalte părți, hotarul satului Balinți, ne vorbește documentul, merge „după hotarul cel vechiu, pi undi au îmblat din vechiu”²⁶. Numele de ape Soloneț și Voronca din câte știu nu se mai păstrează, iar satul Stăuceni a dispărut. Nu se știe unde a avut amplasamentul.

IV.

Textul hotarnicii satului Balinți de la 1546

Documentul nr. 3

Hotarnica sat(u)lui Balința di la Petru vodă 7...4!!!
Numai sâmnili

Sat anumi pi Bașeu cu moară și cu hălășteu în Bașeu ci esti a mănăstirii Voronețul hotarul sat(u)lui să începi dintru ostrovu drept la Solonețu, iar di la Soloneț la o pi(a)tră dicit drept la o movilă, iar de la movilă pâră la drumul vechiu pâră la un stâlpu

²² *Ibidem.*

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem.*

di cătră Stăuceni, iar di acolo co(a)sta pără la piscul unde cade în Bașeu, iar dispre alte părți după hotarul cel vechiu pi undi au îmblat din vechiu.

V.

Rezumatul documentelor de la 5 ianuarie 1622

Al doilea document în care satul Tătărașeni este menționat datează din 5 ianuarie 1622. Este vorba de un act de vânzare-cumpărare prin care „eu Gligorie, ficiorul lui Miron din Comânești, nepotul lui Berechet și cu femeia me, Mărica”²⁷ au vândut partea lor de moșie și ocină lui Ionașco Poturul și „giupânesei sale, Anei”²⁸.

Gligorie ne înștiințează, după aproape patru veacuri, că a vândut de bună voie „nici asupriți, de nimeni siliți” a treia parte din „satul Tătărașanii, din partea cea din mijloc a satului, ce o avem cu Bejenel și cu Păcurariu” contra sumei de „șesăzeci galbeni ungurești, toți banii gata” giupânului Ionașco Poturul. Gligorie vinde partea lui de moșie „în vatra satului, în câmpu și în eleșteu, câtă se va alege a tătăni-mieu, a Concescului și cu tot venitul”. Gligorie din Tătărașeni a vândut partea sa din moșia Tătărașeni, deoarece, ne-o spune chiar el „cu banii acestuia ne-am răscumpărat capul de moarte”.

Cred că acest Gligorie, nepotul lui Berechet, este una și aceeași persoană cu Griga vătavul de la 1605. Iată apărând din negura densă a timpului câțiva dintre strămoșii satului Tătărașeni: *Griga vătav/Gligorie, Miron, Berechet, Marica, Păcurariu, Bejenel* și, desigur, *boierul Ionașco Poturul*.

Așadar, Gligorie (Griga vătav), proprietar pe 1/3 din moșia satului Tătărașeni și-a vândut partea ca să-și scape viața periclitată de înfăptuirea unui omor. Așa cum reiese din documentul de la 1605, cel cu procesul cu călugării de la mănăstirea Voroneț, Gligorie/ Griga vătav a fost un om aprig de vreme ce nu a ezitat să păgubească pe sus-numiții călugări înecându-le moara și heleșteul de pe Bașeu.

²⁷ *Ibidem.*

²⁸ *Ibidem.*